

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt III. (a) Gregorius Anthemio Subdiacono.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

cessario illi conferendum est, in cuius favorem resignatur, adjectâ elausulâ, non aliter, alias, vel alio modo, ut post Flaminium, Rebuffum, & alios probant Valentis de benef. lib. 3. tit. 29. Datus de benef. sect. 10. cap. 3. per tot. Unde in ea specie, præcedente resignatione potuit beneficium à Romano Pontifice nepoti ipsius be-

neficiati conferri; nisi dicamus successorem in beneficio plerumque dici eum, qui per electionem, non iure sanguinis, post mortem antecessoris successit, quo modo successor in beneficio accipitur in cap. accedens 25. de accusat. cap. 2. de arbitr. cap. significavit 36. de rescript. cap. quia, de iudiciis, cap. 1. de solut. & aliis.

CAPVT II.

In (a) corpore Canonum.

Non liceat ulli Episcopo ordinare clericos, & ei nullas alimonias præstare: sed duorum alterum eligat, vel non faciat clericos; vel si fecerit, det illis unde vivere possint.

NOTÆ.

(a) Corpore. In prima collectione, sub hoc tit. cap. 2. legitur, In corpore Canonum, p. 5. ex novellis; & rectè, nam licet sententia hujus textus reperitur in corpore Canonum edito à Dionysio Exiguo cap. 184. ubi refertur Concilii Chalcedon. canon, qui extat in cap. Sanctorum, 70. dist. verba tamen in præsentia relata non reperiuntur in ipso corpore canonum, sed in Novellis Justiniani per Iulianum antecessorem translatis, constitut. 5. de numero Clericorum Constantinop. urbis, cap. 2. ubi postquam in primo fuit statutus numerus Clericorum, Diaconorum, & aliorum ministrorum, hæc subjicit Justinianus: Non liceat in minoribus Ecclesiis clericatus honorem suscipientibus, postea in majorem Ecclesiam per patrocinium quorundam transire; sed si quid tale aliquod factum fuerit, irritum sit, & nullius momenti: nec liceat ulli clericos quosdam destinare vel creare, nullas autem eis alimonias præstare: sed duorum alterum, vel non faciat clericos vel si fecerit, det eis unde vivere possint. Dat. P. C. Basilian. Quæ posteriora verba reperiuntur in dicta prima collectione, & in præsentia; citantur tamen ex corpore Canonum, & simul p. 5. Novel. c. ratione, ni fallor, ex p. 5. Novel. quia reperiuntur hæc verba in dicta constitutione 5. Novellarum Justiniani: sed quia ea constituto ultra quam Principis secularis erat, lo-

quebatur tantum de clericis urbis Constantinop. Bernardus Papiens auctor primæ collectionis, volens generaliter legem referre, verba transcripsit ex dicta constitutione 5. Et quia eadem ferè sententia reperiebatur in corpore canonum, cap. 184. citavit canonem hunc ex eodem corpore. Superest ut referamus, quodnam sit hoc canonum corpus, & quis ejus auctor; cujus corporis mentio fit in cap. si Romanorum 19. dist. cap. de libellis 20. & in epigraphæ capituli be verò 27. q. 1. Concil. Brachar. 1. can. 18. Tolet. 4. can. 3. Et ut dixi in apparatu, auctor hujus corporis canonum fuit Dionysius Exiguus, qui continuâ, nec interruptâ numerorum serie canones Conciliorum congregavit, & compilavit, ut ipse testatur in epist. ad Stephanum Salonitanum Episcopum, apud Baronium anno 527. num. 74. Hæc verò Dionysii collectio recepta fuit ab Ecclesia, & illa ipsa est, quæ ab Hadriano R. P. ad dispositionem Ecclesiarum Occidentalium Carolo Magno Romæ data est anno 773. cujus epitome ab Henrico Canisso primùm evulgata, omnino cum Dionysii collectione convenit. Hoc corpus canonum approbavit Justinianus in Novella 131. & plura de eo congregata citati in dicto apparatu, & Justelus, qui illud edidit Latino Græcum. Et hæc de hac epigraphæ sufficiant: Commentarium dabimus infra in cap. 4.

CAPVT III.

(a) Gregorius Anthernio Subdiacono.

Pervenit ad nos, quondam Benenatum Messenatem (b) Episcopum pro construendo illic castro solidos accepisse. Et quia pars eorum solidorum apud eum dicitur remansisse, experientia tua subtili indagatione perquirat; & si quid manifestè de ipsis solidis cognoveris remansisse, Comitatio Comiti prædictæ civitatis sub desucepti illud pagina contradat, atque immineat, ut in constructione ejusdem loci, sicut sunt dati, Deo adjuvante proficiant: quia ratio nulla permittit, ut propriis cujusquam usibus applicetur, quod pro communi utilitate datum esse cognoscitur.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. (a) **G**regorius] Ita etiam legitur in prima collectione, *sub hoc tit. cap. 3.* & etiam in cap. 2. 17. 9. 4 & reperitur textus hic *lib. 11. epist. D. Gregorii, indict. 6. epist. 33.* ex quo Regestro ita textum restituo. De Anthemio Subdiacono jam nonnulla notavi in cap. unico, de *synodo.*

(b) *Messenatem.*] Messena civitas Græciæ est in Peloponneso, de qua D. Hieronymus contra *Joannanum*, *Plinius lib. 4. cap. 5.* à qua Messenii dicti fuerunt. Hi amicitiam diu retinuerunt cum Spartanis, sed ab eis tandem in servitutem redacti fuerunt. Jam olim Cathedrâ Episcopali hæc urbs decorata fuit, unde Joannes ejus Præful subscripsit epistolâ synodicâ Achazæ ad Leonem Imperatorem: & hujus Benenati Episcopi meminit ipse D. Gregorius relatus in cap. 48. 16. 9. 1. obiit iste episcopus anno 598. ut constat ex ipso Gregorio *lib. 7. indict. 2. epist. 25.* ubi Fortunato Episcopo Neapolitano commendat visitationem Messenæ urbis, & *epist. sequenti,* electionem futuri Episcopi Clero, populoque ipsius urbis graviter commendat. Sed si eo anno decessit Benenatus, ut constat ex dictis epistolis 25. & 26. quæ incidunt in dicto anno 599. quomodo in præsentis epistola 33. & antecedenti, quæ incidunt in annum 603. agitur de ipso Benenato. Difficultate oppressus D. Rochus Pittho *tom. 1. Sicil. in notis Ecclesiæ Messan. anno 603. fol. 288.* asseruit, feriem epistolarum D. Gregorii corruptam, & turbatam esse, atque præsentem epistolam priori loco fuisse compilandam: sed licet hoc libenter admitterem à doctissimo viro, & epistolarum D. Gregorii valde studioso; tamen quid interest, cum in dictis epistolis 25. & 26. referatur tantum decessisse Messenensem Episcopum, eas deferre ad prædecessorem nostri Benenati, in cujus locum ipse luffectus est? & ira mirè congruit anno 598. decessisse Messenensem Episcopum, & statim anno 599. electum fuisse Benenatum, & ejus excessus reprehendere Divum Gregorium in præsentis epistola, & antecedenti, cum per annum 603. floruerit ipse Benenatus.

COMMENTARIUM.

2. **C**um in præsentis compilatione, & in prima, à qua textum hunc transcripsit Raymondus, tantum regula generalis compilata sit, deducta ex finalibus verbis hujus epistolæ, varia ejus exempla, diversosque casus, in quibus locum habeat, congesterunt repetentes in præsentis; proprius, verusque ex ipsa epistola aperte cognoscitur, ita ex Regestro D. Gregorii restituta; quod utinam in aliis regulis, & hujus juris decisionibus truncatis, atque diminutis compilatis, assequi possemus. Sed alia exempla etiam hujus regulæ afferamus, in quibus juxta

rubricam sub qua jacet, & mentem compilatoris accipi possit. Primum peti potest ex rebus, quas Ecclesia possidet, separatas à mensa, & rationibus Prælati, ex quibus sicut nulli alii, ita nec Prælato permittitur aliquid subtrahere, & propriis usibus accommodare, *cap. prædica s. 12. q. 2.* cui exemplo simile peti potest *ex cap. 2. 10. q. 3.* Aliud exemplum poni potest in bonis Ecclesiarum intuitu relictis clericis, de quibus aliquid suis usibus ipsi applicare nequeunt, *cap. Pontifices 3. 12. q. 3. cap. requisisti, 15. de testam.* His adjungunt repetentes casum ex bonis, quæ supersunt Ecclesiæ Prælato defuncto, quæ cum ad propriam Ecclesiam spectent, quia de his disponendi non habet facultatem, nulli hæredes, neque scripti, nec legitimi ipsa bona sibi usurpare possunt, *cap. 1. & 2. 12. q. 3. cap. fixum 12. q. 5.* utria fit hæc decisio velut appendix capitis 1. *hoc tit.* reddaturque hæc ratio, ob quam bona ecclesiastica, hoc est quæ ad jus Ecclesiæ pertinent, aut à clericis dum decedunt, relinquuntur, non sint jure consanguinitatis ab aliquo retinenda, quia cum ad Ecclesiam pertineant, & pro communi utilitate servari debeant, propriis alicujus privati usibus applicari non possunt; sed cum textus in dicto cap. 1. non de his bonis, sed de beneficiis ecclesiasticis loquatur, ut in ejus commentario probavi, hanc connexionem, & expositionem rejicimus. Nec magis audiendi sunt repetentes in præsentis, qui casum hujus regulæ deducunt ex bonis, seu redditibus beneficiorum, quos beneficiarios usibus propriis applicare non posse, probant ex hoc textu: quare hæc late disputant, an clerici & Ecclesiarum Prælati, veri domini, an tantum usufructuarii sint bonorum proprii beneficii? Quam quætionem ad amulsum examinatam repeties in titulo de *pecul. cleric.* ex quo commentario probabis facile præsentem regulam huic casui adaptari non posse, cum clericis juxta veriorum sententiam possint ex fructibus sui beneficii in usus proprios omnia necessaria convertere, quod in præsentis textu prohibetur, ibi: *Usibus applicetur.*

Præsentis regula juxta casum proprium, & alios supra relatos accepta, magnâ nititur ratione; nam destinata ad unum usum, non possunt in alium converti, contra disponentis voluntatem, si eo modo, & formâ domini dispositio exequi potest. *Clementin. contingit, de relig. dom. l. legatum, ff. de usufruct. legat. l. legatum, ff. de administr. rerum. docent Covar. in cap. sua, num. 9. de testam. & lib. 3. var. cap. 6. num. 7. Menchaca de success. creat. lib. 2. s. 7. num. 21. Moneta de commut. in princip.* Unde cum certa quantitas solidorum data fuisset Benenato ad constructionem castri in bonum commune, non poterat ipse eam quantitatem propriis usibus applicare, contra voluntatem dantis, & publicam utilitatem, quæ private præfertur, *l. actiones 63. s. Labeo, ff. pro socio, l. judicem 21. ff. communi divid. junctis traditis à Fortun. Garcia in l. 3. s. 6. ex parte, ff. de just. & jure.*

CAPUT

CAPVT IV.

Alexander III. (a) in Concil. Later.

Episopus si aliquem sine certo (b) titulo, de quo necessaria vitæ percipiat, in diaconum (c), vel presbyterum ordinaverit, tamdiu ei necessaria subministret, donec in aliqua Ecclesia ei convenientia stipendia militiæ clericalis assignet. Nisi forte talis ordinatus de sua, vel paterna hæreditate subsidium vitæ possit habere.

NOTÆ.

(a) *Averanens.*] Ita etiam legitur in *1. collect.* sub *hos tit.* cap. 4. Concilium tamen addit cap. 5. & rectè, cum in Concilio Lateran. celebrato sub Alexandro III. cap. 5. reperiantur verba hujus textus.

(b) *Titulo.*] Titulus pro causa plerumque ponitur, unde quod D. Joannes vocat titulum, qui fuit cruci Domini nostri superpositus, SS. Lucas, Marthæus, & Marcus vocant causam supplicii; unde titulus pro causa possidendi, quia ipsum possessorem tueatur, dicitur in *l. 4. ff. de contrah. emptor. l. 3. C. de petit. hæredit.* ubi notavit Cujacius; aut quia memoriam tueatur auctoris, quâ ratione librorum titulos ita appellatos esse docent Hieronymus Magius *lib. 1. Miscel. cap. 14.* Marcel. Donat. ad *Ammanium Marcel. cap. 27.* quare olim tituli ponebantur singulis quibusque rebus, domibus, aut prædiis, ut cuius essent, & ad quos pertinerent, facile cognosci posset. D. Angustin. in *psalmo 21.* ibi: *Ubi poterit aliquis inveniri titulos suos, nonne iurarem sibi vindicant? Et dicit, non ponere titulos meos, nisi res mea esset.* P. Chryzologus *serm. 154.* ibi: *Domini prædiorum limitibus affixi tituli proloquuntur.* Divus Gregorius Magnus *lib. 4. epist. 44.* ibi: *Proinde presenti decreto constituo, ut si quis Ecclesiasticorum unquam titulos ponere, sive in rustico, sive in urbano prædio sua sponte præsumpserit anathema sit.* Cassiodorus *lib. 4. epistol. 14.* Si quis in sua nostra agresti spiritu respiciendus abiecerit, casas ejus applicitis titulis fisci nostri iuribus vindicabit. Horum titulorum frequentis mentio extat in iure Castaleo, in *l. 3. C. de bonis vacantibus. l. final. §. 5. C. de delat. Novel. 28. cap. 5. Novel. 29. cap. 4. Novel. 30. cap. 8. Julian. Novel. 21. cap. 23. Novel. 22. cap. 5.* Huc pertinent leges quæ extant sub titulis de his qui potent, nomine titulos prædiis affigunt & *lib. 2. tit. 16.* qui talis est: *Ubi nemo privatus titulos prædiis suis, vel alienis imponat, vel vela regia suscipiat: & alii congestis à Gothofredo ad tit. C. Theodos. de his, qui potentiorum nomina.* Basil. Legion. *q. 7. scholast. cap. 2.* quod jus titulos apponendi posterioribus sæculis regale fuisse, satis innuunt Honorius, & Theodosius in *l. 1. C. eod. tit. Ubi nemo privatus, illic: Regia maiestatis est, ut nostra tantum domus, & patrimonia, titulorum inscriptione legantur, &c.* Justinianus ad Moderatorem Heletoponti, in *Novella 28. cap. 5.* scribens, ita inquit: *Cavebit verò etiam, ne quod præcipue in Ponto committi solet, ejus rei cupiam facultatem det, ut nempe titulos imponat prædiis, vel alienis, edibus; siquidem hoc solummodo fisci proprium est, & Regiarum domuum, tam nostrarum, quam præsentissimæ Augustæ. Si verò sub*

alterius appellatione tabulas, sive titulos impositos deprehendat, tam ipsas protinus detrahat, quam eum, qui ipsas affixerit, pervestigabit. At si quidem is, qui se rei dominum esse dicit, hoc fecerit, extemplo illius rebus publicis imponet titulos, præ his titulis, quos apposuit, ad caput ejus impactis, confractisque. Similia verba habet *Novel. 29.* seu *Authent. de Pretore Paphlagonia, cap. 4. vers. certè quod facile;* & *Novel. 30.* seu *Authent. de Procons. Cappadoc. §. 8. in fine;* & generatim quidquid ad Fiscum pertinebat, fiscalibus titulis notabatur, & consecrabatur. Elegans textus in *l. 1. C. Theodos. de incorpor.* ibi: *Tituli verò, quorum adjectione prædia nostris sunt consecranda nominibus.* Quam consecrationem commemorationem nostrorum nominum vocavit idem Theodosius in *l. si quis. 11. C. de bonis proscrip. in Theodos.* Inde tituli Serenitatis in *l. 2. C. Theodos. de penis. l. 3. cod. Cod. de aqueductu. Novel. 28. Justin. cap. 5. & 29. cap. 4.* Sacri tituli apud Symmachum *lib. 5. epist. 52. l. 1. C. de incorporat.* adde elegantissimum locum apud Henricum Valeium ad *Amman. Marcel. lib. 29. pag. 387. & 391.* Illustrant Bulenger. *lib. 3. de Imper. cap. 26.* Amaya ad *leg. 5. C. de bonis vacant. lib. 10. Bernart. ad lib. 1. sive. stat. Pajin. fol. 73.* Dartis in *cap. 1. 16. q. 6. Mornacius ad leg. 1. C. ut nemo privatus, ut. & in Authent. Signa, C. ut nemo privatus. sine jud. Menochius de arbit. cas. 338.* Exea in *l. unic. C. de palatiis.* Novatinus *lib. 4. schedias, cap. 29.* Verrucius in *lexic. verbo Titulus,* Cujac. ad *tit. 1. feud. Cerdia in adversarius. cap. 86. num. 4.* Erant autem tituli Principum & Regum aliquando quidem vela, quæ representarent Regiam potestatem, insignita imaginibus Imperatorum, & Principum, vel eorundem nominibus inscripta, eo ferè modo, quo hoc tempore cum urbs vel recuperaretur, vel jam primum obtineretur, vexillum Principis in editoribus locis statui, vel saltem insignia in portis, portibus, & porticibus, aliisque locis pingi, & effingi solent, ut hac ratione tanquam titulo quodam urbis dominium sibi vendicet; & talia vela nominantur in *l. ne quis, C. ut nemo privatus, Vela Regia.* Et Sanctus Ambrosius vocat Regias cortinas, dum scribit ad Marcellinam de Valentiniano Imperatore, qui cortinarum illatione intra Basilicam, sui juris eam facere tentarat, sed inani conatu, cortinis ad pueros turbam dilaceratis. *Agathias historiar. lib. 5. pag. 142.* Cum autem Anatoli funus offerretur ad sepulturam, tum vero quidam è turba spargebant in vulgus, eum justissime è medio sublatum, quippe qui injustissimus fuisset, multoque suorum amicorum spoliasset, quodque illa scripta tabella, & subpurpurei panni hunc exitum habuissent, quos ille frequenter opulentiorum domibus impositis, præ-